

Zofia Duniewska

profesor doktor habilitowany nauk prawnych, Katedra Prawa Administracyjnego
i Nauki Administracji, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki
ORCID: 0000-0003-1446-5039

Dobre unormowania prawne jako warunek efektywności publicznych praw podmiotowych – wybrane zagadnienia administracyjnoprawne

Słowa kluczowe: skuteczne publiczne prawa podmiotowe, dobre unormowania prawne, prawo administracyjne

1. Uwagi wstępne

Publiczne prawo podmiotowe to obecnie jedna z węzłowych instytucji w systemie prawa, odgrywająca istotną rolę w ochronie praw i wolności jednostek w sytuacjach prawnych objętych reżimem regulacji publicznoprawnych. Prawa te są doniosłe w szczególności w sferze prawa administracyjnego, w tym wyrosłego z niego prawa ochrony środowiska (obecnie przez wielu przedstawicieli doktryny traktowanego jako autonomiczna gałąź prawa). Z przepisami prawa administracyjnego spotykamy się nieuchronnie na co dzień, jest to prawo wyważania interesów jednostek z interesami wspólnoty, prawo sytuacji i stosunków administracyjnoprawnych – prawo mające specyficzną genezę. Wywodzi się ono „z dążenia do ograniczania arbitralnej władzy panującego, do podporządkowania tej władzy woli narodu. Nie było więc ono pierwotnym źródłem ograniczania praw jednostki, lecz wyposażając panującego i organy w określone kompetencje, faktycznie ograniczało dotychczasową jego władzę, która nie miała przedtem żadnych ograniczeń i dla której decydująca była tylko wola panującego. Prawo to nakładało więc pewne więzy na panującego, ściągało go tym samym z piedestału wszechmocy na płaszczyznę podporządkowania się woli ogółu”¹. Słusznie też twierdzi Adam Błaś, że prawo administracyjne, „kształtujące się w XIX w. w Europie zrodziło się z idei ochrony jednostki przed arbitralnością władzy administracyjnej. W pewnym uproszczeniu można powiedzieć, że prawo administracyjne

¹ E. Smoktunowicz, *Analogia w prawie administracyjnym*, Warszawa 1970, s. 115.

miało być instrumentem na ograniczenie samowoli władzy administracyjnej”². Miało ono zmienić poddanego władzy w obywatela dysponującego – w zakresie przyznanych mu praw i wolności – skutecznymi wobec niej roszczeniami. Instytucja publicznych praw podmiotowych, oparta na prawie, najlepiej dobrym prawie, otwiera drogę do skutecznego występowania m.in. z takimi roszczeniami.

2. Publiczne prawa podmiotowe jako kategoria prawa administracyjnego

Problematyka publicznych praw podmiotowych, wywołująca ożywione dyskusje, nie mała sporów i kontrowersji, wzbudzała z różnym nasileniem – poza okresem, gdy negowano czy wręcz zwalczano te prawa – zainteresowanie zwłaszcza w doktrynie prawa administracyjnego. W piśmiennictwie polskim wskazać można liczne publikacje dotyczące tej tematyki³. Dodać jednak wypada, że niestety przez blisko 50 lat minionego stulecia, głównie ze względów ideologicznych, przy omnipotencji i wypaczonym paternalizmie państwa, tematyka ta zniknęła z polskich opracowań naukowych. Powróciła dopiero po transformacji ustrojowej zapoczątkowanej pod koniec lat 80. ubiegłego wieku⁴. Współcześnie publiczne prawa podmiotowe zajmują zasłużenie fundamentalne miejsce. Są one niewątpliwie jedną z istotniejszych, doniosłych prawnie i społecznie wartości. Publiczne prawa podmiotowe różnią się od słabszych od nich interesów prawnie chronionych – prawa te poddane są mocniejszej ochronie. W piśmiennictwie przyjmuje się, że publiczne prawa podmiotowe są prawami, na podstawie których „zostało zbudowane sądownictwo administracyjne”⁵. W państwie prawnym władza publiczna, w tym administracja publiczna, obwarowana jest prawem. Musi ona przestrzegać prawa, działać lub wstrzymać się od działania na podstawie i w jego granicach. Wymóg przestrzegania prawa dotyczy też podmiotów administrowanych, oczywiście także tych, które na podstawie unormowań prawnych mają możliwość korzystania z przyznanych im, zindywidualizowanych publicznych praw podmiotowych. Podejmowane przez jednostkę działania nie mogą prowadzić do nadużycia przyznanego

² A. Błaś, *Wprowadzenie* [w:] *Pewność sytuacji prawnej jednostki w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2012, s. 13.

³ Na temat teorii i poglądów dotyczących publicznych praw podmiotowych pisał m.in. W. Jakimowicz, *Publiczne prawa podmiotowe*, Kraków 2002, s. 27–82. O randze publicznych praw podmiotowych w obszarze prawa administracyjnego świadczy m.in. włączenie tej problematyki do *Systemu Prawa Administracyjnego*. Obejmuje ona rozważania dotyczące pojęcia prawa podmiotowego publicznego, uzasadnienia praw podmiotowych publicznych, krytyki niektórych koncepcji tych praw, struktury, treści, klasyfikacji i skutków tych praw – zob. A. Wróbel, *Prawa podmiotowe publiczne* [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 1, *Instytucje prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2013, s. 325–411.

⁴ Podobnie W. Jakimowicz, *Publiczne...*, s. 24 oraz A. Wróbel, *Prawa...*, s. 329.

⁵ M. Stahl, *Publiczne prawo podmiotowe* [w:] *Prawo administracyjne pojęcia, instytucje zasady w teorii i orzecznictwie*, red. nauk. M. Stahl, Warszawa 2024, s. 93. Warto dodać, że zapewnienie pełniejszej jurysdykcji w zakresie ochrony publicznych praw podmiotowych zwiększyłoby efektywność tej ochrony. Zob np. A. Wróbel, *Jurysdykcja sądów administracyjnych a europejska koncepcja sądu o pełnej jurysdykcji. Czas na zmiany?*, „Państwo i Prawo” 2025/2, s. 80–105 i wskazane tam piśmiennictwo.

jej prawa, polegającego na korzystaniu z niego w sposób formalnie zgodny z prawem, lecz sprzeczny z jego *ratio legis*, funkcją lub zasadami porządku prawnego, prowadzącego do obejścia unormowań prawnych lub naruszenia interesu publicznego bądź praw innych podmiotów⁶.

Publiczne prawa podmiotowe nie istnieją w próżni, same w sobie i same dla siebie. Występują tylko wówczas, gdy stanowią o nich powszechnie obowiązujące źródła prawa. Mogą to być regulacje ponadkrajowe lub krajowe, w tym zawarte już w Konstytucji RP⁷. Pojęcie publicznych praw podmiotowych obejmuje prawa podmiotowe występujące w sytuacjach podmiotów wobec administracji publicznej, wobec władzy publicznej (prawa konstytucyjne) oraz wobec organizacji międzynarodowych i ponadnarodowych⁸. Głównym celem publicznych praw podmiotowych jest ochrona jednostek w relacjach z władzą publiczną, przy równoczesnym niepomijaniu ochrony osób trzecich i wyważania konkurujących ze sobą interesów jednostek i interesu publicznego – ochrony mającej doniosłe znaczenie zwłaszcza na zwykłe nierównorzędną (słabszą) pozycję jednostki wobec podmiotów władzy⁹. Prawa te służą ograniczaniu bądź wręcz eliminowaniu samowoli władzy. Nawet dozwolona prawnie i przewidziana prawem szeroko pojmowana władza dyskrecyjna, w tym korzystanie z uznania administracyjnego, nie przyjmują postaci niczym nieograniczonej swobody. Odejście od wcześniejszego określenia (także prawnego) swobodnego uznania administracyjnego (niekiedy wcześniej łączonego z prawem łaski) i objęcie tego typu rozstrzygnięć kontrolą sądową, w której badane są dopuszczalne granice tego uznania, jest jednym z przejawów zwiększenia ochrony jednostek. Ramy opracowania nie pozwalają na szersze omówienie władzy dyskrecyjnej, choć warto dodać, że szczególnie w tym obszarze istotna jest odpowiedź na pytanie, kiedy prawo podmiotowe jest realne, a kiedy pozorne.

Pojęcie publicznego prawa podmiotowego, choć w swej istocie zbieżne, nie jest tak samo pojmowane. Nieprzypadkowo określenie „publiczne prawo podmiotowe” włączono do *Prawniczego słownika wyrazów trudnych*, przyjmując, że jest ono „wyróżnieniem teoretycznym gruntujących ideę państwa prawa, dającym możliwość analizy porządku prawnego z punktu widzenia ochrony obywatela (innego zrównanego z nim w prawach podmiotu), ułatwiającym zorientowanie niezbędne do tworzenia aktów normatywnych, umożliwiającym ogólną ocenę prawodawstwa i praktyki co do nasycenia ich elementami demokracji (państwa faszystowskie na przykład odrzuciły koncepcję praw podmiotowych całkowicie)”¹⁰. Zdaniem Jana Zimmermanna: „Publiczne prawa podmiotowe stanowią konstrukcję teoretyczną, przy pomocy której przedstawia się kwestię stosunku między państwem

⁶ Podobnie np.: wyrok NSA z 20.09.2024 r., III OSK 727/24, LEX nr 376330, oraz wyrok WSA z 24.02.2026 r., II SA/Ol 1426, LEX nr 4034960. O szeroko pojmowanym nadużyciu prawa pisał m.in. J. Parchomiuk, *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*, Warszawa 2018.

⁷ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁸ Tak też A. Wróbel, *Prawa...*, s. 331.

⁹ Podobnie m.in. E.K. Czech, *Publiczne prawa podmiotowe przedsiębiorców do korzystania ze środowiska, w tym do korzystania z przyrody*, „Prawo i Więź” 2021/1, s. 86. Szerzej W. Jakimowicz, *Publiczne...*, s. 238–241.

¹⁰ J. Boć, *Publiczne prawo podmiotowe [w:] Prawniczy słownik wyrazów trudnych*, red. J. Boć, Wrocław 2005, s. 306.

a podmiotem znajdującym się na zewnątrz. Stanowią one klucz do analizy relacji: administracja publiczna – obywatel, która w państwie prawa ma pierwszorzędne znaczenie”¹¹. Wojciech Jakimowicz w zaproponowanej przez niego realnej definicji tego pojęcia przyjął, że „Publiczne prawo podmiotowe jest to: pochodna i prosta sytuacja prawna, tj. określona przez normę prawa stanowionego, powszechnie obowiązującego i powstająca bądź bezpośrednio na podstawie normy tego prawa, bądź dodatkowo wymagająca dla swego bytu wydania właściwego aktu indywidualnego, mająca w przypadku osób fizycznych, swoje pierwotne źródło w przyrodzonych prawach człowieka, a w przypadku jednostek organizacyjnych, wyłącznie w normach prawa przedmiotowego, której podmiotem jest osoba fizyczna albo jednostka organizacyjna, jaką jest państwo lub jednostka samorządowa, wyposażająca ten podmiot w roszczenie, tj. instrument umożliwiający skuteczne żądanie ściśle określonego pozytywnego zachowania odpowiadającego interesowi prawnemu żądającego bądź skuteczne żądanie nieingerencji w określone, prawnie zagwarantowane sfery wolności, służące wobec objętego tą sytuacją prawną innego podmiotu publicznego prawa podmiotowego”¹².

Symplifikując, można przyjąć, że publiczne prawo podmiotowe oznacza taką sytuację prawną jednostki (jednostki zbiorowej), w której obrębie jednostka ta (jednostka zbiorowa), opierając się na unormowaniach prawnych chroniących jej doniosłe prawnie interesy, może (ale nie musi) skutecznie żądać czegoś od państwa bądź innego podmiotu, któremu państwo przekazało część swojej władzy, lub może w sposób niekwestionowany przez państwo bądź inny podmiot, któremu państwo przekazało część swojej władzy, coś zdziałać¹³. Zróżnicowanie publicznych praw podmiotowych stanowi podstawę ich klasyfikacji. W jej ramach wyróżnia się w szczególności prawa o treści negatywnej i pozytywnej, prawa materialnoprawne oraz formalne, a także prawa wyodrębniane według kryterium obszaru regulacji prawnej, w tym m.in. w zakresie prawa ochrony środowiska¹⁴.

3. Cechy dobrych unormowań prawnych

Bez wątpienia dobre unormowania prawne są jednym z kluczowych warunków umożliwiających czynienie użytku z publicznych praw podmiotowych i skłaniających do korzystania z nich. Prawo, z którego wywodzone jest publiczne prawo podmiotowe, musi być rezultatem społecznego dyskursu i rzetelnej pracy legislatorów szanujących reguły i zasady prawa (także te odnoszące się wprost do dyrektyw poprawnej legislacji¹⁵) oraz

¹¹ J. Zimmermann, *Przedmowa* [w:] W. Jakimowicz, *Publiczne prawa podmiotowe*, Kraków 2002, s. 21.

¹² W. Jakimowicz, *Publiczne...*, s. 246–247.

¹³ Podobnie J. Boć, *Publiczne prawo...*, s. 306; A. Błaś, J. Boć, *Publiczne prawa podmiotowe* [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2007, s. 501.

¹⁴ Zob np. E.K. Czech, *Publiczne prawa podmiotowe do środowiska podmiotów korzystających ze środowiska*, Białystok 2021.

¹⁵ Dyrektywy poprawnej legislacji ujęte zostały w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2026 r. poz. 300). Warto dodać, że już od wielu lat postuluje się uchwalenie ustawy dotyczącej zasad tworzenia prawa.

powszechnie aprobowane zasady etyki prawniczej. Musi to być prawo wolne od wad¹⁶, formułowane, stanowione, interpretowane i stosowane rozumnie (*ratio est anima legis*), odpowiedzialnie, z dobrą wolą i należytą dbałością. Szczególną rolę pełnią tu prawnicy, od których obok pracowitości, wiedzy i umiejętności wymaga się po prostu przyzwoitości. Podzielam pogląd Marka Safjana, zdaniem którego „nie można być dobrym prawnikiem bez rozumienia znaczenia i roli zasad przyzwoitego postępowania”¹⁷. Unormowania prawne nie mogą być oparte na bezprawnej, hegemonicznej dominacji podmiotów zaprzeczających się partykularnym interesom lub preferowanej ideologii. Regulacje powstające w warunkach naruszenia zasad praworządności nie mogą być uznane za spełniające standardy dobrego prawa. Dobre przepisy prawa to nie tylko „prawo na papierze” – musi ono rzeczywiście kształtować zachowania społeczne i osiągać założone przez prawodawcę cele. Nie chodzi zatem o „martwą literę prawa”, chodzi o regulacje skuteczne¹⁸, o wysokiej jakości¹⁹, dające gwarancje m.in. efektywnego korzystania z publicznych praw podmiotowych. Unormowania prawne muszą być relatywnie stabilne i możliwie zupełne.

Dobre unormowania prawne muszą być społecznie niezbędne. Nadmiar prawa²⁰, będący zwykle świadectwem słabości państwa, nie służy ani prawu, ani tym, którzy zobligowani są do jego przestrzegania. Zbyteczne unormowania osłabiają jedynie te niezbędne. W nadmiarze prawa gubią się nawet profesjonalści, nie mówiąc już o przeciętnym obywatelu. Przepisy prawa muszą być dostępne i znane ich adresatom, jasne, przewidywalne i dające faktyczną możliwość ich przestrzegania – *lex neminem cogit ad impossibilia*. Wiedza o prawie nie może być wiedzą tajemną. Podmiot uprawniony do korzystania z przyznanego mu prawa musi mieć realną możliwość rozpoznania, że takie prawo mu przysługuje. Rekonstrukcja publicznych praw podmiotowych pozostaje zróżnicowana w zależności od stopnia ich normatywnej konkretyzacji. W przypadku praw o jednoznacznie określonej treści roszczeniowej, jak np. prawo do otrzymania paszportu, rekonstrukcja ta nie nastręcza większych trudności. Inaczej przedstawia się sytuacja np. w przypadku wieloźródłowego, złożonego prawa do dobrej administracji. Dysponujący publicznym prawem podmiotowym musi wiedzieć, z jakim roszczeniem, w jaki sposób i wobec kogo może skutecznie ubiegać się

¹⁶ Mając na uwadze zróżnicowane wady prawa, Barbara Kunicka-Michalska wymienia prawo: inflacyjne, tajemnicze, kuriozalne, żartobliwe, kolonialne, rozbiorowe, propagandowe, „importowane” (naśladownicze), nieetyczne, utrudniające obywatelom mniej zamożnym dostęp do wymiaru sprawiedliwości – B. Kunicka-Michalska, *Podstawowe wady naszego prawa* [w:] *Jakość prawa*, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 1996, s. 161–165. O niedoskonałości legislacji administracyjnej pisał T. Bąkowski, *Niedoskonałości legislacji administracyjnej (przykłady, konsekwencje, źródła i poszukiwanie sposobu sanacji* [w:] *Prawo administracyjne dziś i jutro*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2018, s. 573–585.

¹⁷ M. Safjan, *Przedmowa* [w:] R. Tokarczyk, *Etyka prawnicza*, Warszawa 2005, s. 10.

¹⁸ O skuteczności regulacji administracyjnoprawnej pisał Z. Kmiecik, *Skuteczność regulacji administracyjnoprawnej*, Łódź 1994.

¹⁹ Szerzej o jakości prawa m.in. S. Kaźmierczyk, *O trzech aspektach jakości prawa*, „Studia z Polityki Społecznej” 2015/1(5), s. 81–94. Zob. też np. *Jakość prawa administracyjnego*, t. 1, red. D.R. Kijowski, A. Miruć, A. Suławko-Karetko, Warszawa 2012.

²⁰ O inflacji prawa pisał m.in. M. Zdyb, *O problemach z prawem administracyjnym oraz niektórych węzłowych zagadnieniach tego prawa (kilka refleksji z teraźniejszej i przyszłej perspektywy)* [w:] *Prawo administracyjne dziś i jutro*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2018, s. 44–47.

o wypełnienie ciężącego na podmiocie władzy, skorelowanego z tym prawem obowiązku. Brak takiej wiedzy sprawia, że publiczne prawo podmiotowe staje się złudne, a ochrona jednostki – nieskuteczna.

Zasadnie podnosi się w literaturze, że „celem i sensem każdego prawa jest to, by było ono przestrzegane”²¹, w przypadku publicznego prawa podmiotowego przestrzeganego przez jednostkę występującą z roszczeniem i organ władzy obciążony wynikającym z tego roszczenia obowiązkiem. Unormowania prawne muszą budować i pogłębiać zaufanie do podmiotów je tworzących i stosujących. Dobre prawo to prawo odpowiadające wymogom aksjologii, które samo będąc wartością, ma być prawem wywodzącym się z wartości, które wyraża i wspiera²². Celnie stwierdził Franciszek Longhamps, że „prawo jest strukturą dwoistą (pomyślaną i rzeczywistą), ale wzbogaconą o trzeci czynnik, jakim są wartości – podstawowe wartości ludzkie – sprawiedliwości, ładu humanizmu, które nie są czymś z zewnątrz prawa, ale w pewnym sensie trwają, utrzymują się właśnie w prawie i dzięki prawu”²³. To akceptowane społecznie wartości (przy koniecznym nierzadko ich ważeniu) decydują o stworzeniu i treści unormowań administracyjnych, stanowiąc jedno z podstawowych kryteriów wyróżniających prawo administracyjne spośród innych gałęzi prawa. W piśmiennictwie wskazuje się na zróżnicowane grupy wartości, które dotyczą regulacji administracyjnych. Wśród tych wartości wymienia się m.in. interes prawnie chroniony oraz publiczne prawo podmiotowe²⁴. Zajmowanie się aksjologią prawa jest niezbędne w szczególności do podnoszenia jakości jego regulacji prawnych, ale przede wszystkim jest ważne dla tych, którzy objęci są jego unormowaniami²⁵. Jedną z wartości prawa jest jego – zdeterminowana wieloma czynnikami – pewność²⁶, stwarzająca poczucie niezachwianego przekonania, pozwalającego jednostkom m.in. na wyznaczenie własnych zachowań i przewidywalność ich konsekwencji. Zasada pewności prawa w obszarze prawa administracyjnego ma zagwarantować wyznaczoną prawem pewność sytuacji administracyjnoprawnej – także tej, w której swój byt prawny ma publiczne prawo podmiotowe. Otaczające nas realia wykazują niestety, że niejednokrotnie zamiast odczuwalnej pewności prawa stykamy się z jego niepewnością²⁷.

²¹ E. Łętowska, J. Łętowski, *Prawo w systemie funkcjonowania państwa* [w:] *Jakość prawa*, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 1996, s. 12.

²² Szerzej zob. np. *Wartości w prawie administracyjnym*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2015.

²³ F. Longhamps, *Z problemów poznania prawa*, Wrocław 1968, s. 13.

²⁴ Szerzej m.in. J. Zimmermann, *Aksjomaty prawa administracyjnego*, Warszawa 2013, s. 75–101.

²⁵ Problematyka aksjologii prawa administracyjnego była przedmiotem rozważań na zorganizowanym przez Katedrę Prawa Administracyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego Zjeździe Katedr Prawa Administracyjnego i Katedr Postępowania Administracyjnego, który odbył się w 2016 r. w Zakopanem i zaowocował dwoma obszernymi tomami monografii *Aksjologia prawa administracyjnego*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017.

²⁶ Szerzej m.in. A. Zieliński, *Pewność prawa* [w:] *Jakość prawa*, Warszawa 1996, s. 43–58.

²⁷ Szerzej o niepewności prawa administracyjnego pisał m.in. I. Niżnik Dobosz, *Niepewność prawa administracyjnego* [w:] *Niepewność sytuacji prawnej jednostki w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2014, s. 25–34 oraz J. Lemańska, *Niepewność prawa administracyjnego* [w:] *Niepewność sytuacji prawnej jednostki w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2014, s. 70–74.

Dobre regulacje prawne to prawo przyjazne ludziom, dbające o dobro człowieka – tu warto przywołać sformułowaną przed wiekami sentencję: *hominum causa omne ius constitutum est* (dobre prawo musi być nakierowane na człowieka). Ma ono „gwarantować jego przyrodzone (wrodzone) prawa. Ma umożliwiać i wspierać jego rozwój. Ma umożliwiać osiąganie jego większej doniosłości”²⁸. Zgadzam się z J. Zimmermannem, że „Prawo administracyjne ma służyć dobru człowieka, co można uznać za jego podstawową, w istocie jedyną powinność i sens jego istnienia. Wszystko inne – struktury administracyjne, związki między tymi strukturami, kompetencje, formy działania, wszelka reglamentacja itd. służą temu jednemu celowi”²⁹. W literaturze przyjmuje się słusznie, że teoretyczna konstrukcja publicznych praw podmiotowych wpisana jest w istotę prawa administracyjnego, przy czym podstawowym celem przypisanym temu prawu i działającej na jego podstawie administracji publicznej jest dobro jednostki, „którego sposób i rozmiar ochrony może być determinowany określonym dobrem pozostałych jednostek jako grupy społecznej”³⁰.

4. Podsumowanie

Nie ulega wątpliwości, że jednym z podstawowych warunków zwiększenia liczby, zakresu i efektywności publicznych praw podmiotowych są dobre unormowania prawne, obejmujące normy prawa materialnego, procesowego i ustrojowego. Muszą one w sposób optymalny konkretyzować te prawa, współkształtować możliwości ich realizacji, określać instytucjonalne warunki ich wykonywania, a także instrumenty gwarancyjne ich egzekwowania. Regulacje prawne nie mogą być iluzoryczne, stanowić konstrukcji normatywnych pozbawionych realnej treści. Powinny umożliwiać jednostce efektywne korzystanie z przysługujących jej uprawnień, bez nadmiernych barier, przy ograniczonej niepewności oraz zminimalizowanym ryzyku arbitralności działań administracji publicznej. Stopień rozpoznawalności oraz praktycznej realizacji tych praw może stanowić jedno z istotnych kryteriów oceny jakości unormowań prawnych. Wielowymiarowa efektywność publicznych praw podmiotowych służy dobru jednostki oraz realizacji dobra wspólnego, potwierdzając znaczenie tych praw w porządku demokratycznego państwa prawnego. Dobre unormowania powinny sprawiać, że przyznane jednostce prawa nie pozostają jedynie konstrukcją teoretyczną, lecz stają się realnym narzędziem, z którego jednostka chce i może korzystać.

²⁸ W. Dziedziczak, *O dobrym prawie*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Ius. Sectio G” 2018/65(2), s. 80. Podobny pogląd wyrażał F. Longchamps, twierdząc, że jedną z ważniejszych spraw, która powinna zaprzętać myśl prawną, jest wartość, którą ma prawo dla człowieka – F. Longchamps, *Z problemów poznania...*, s. 5.

²⁹ J. Zimmermann, *Aksjomaty...*, s. 77.

³⁰ Zob. W. Jakimowicz, *Publiczne...*, s. 247.

Abstract

Good Legal Regulations as a Condition for the Effectiveness of Public Subjective Rights – Selected Administrative Law Issues

Professor Dr Hab. Zofia Duniewska – Department of Administrative Law and Administrative Science, Faculty of Law and Administration, University of Lodz
ORCID: 0000-0003-1446-5039

The aim of this study is to demonstrate the significant role of legal regulations in ensuring the effectiveness of public subjective rights. The features that legal regulations should have are identified in this study. The effectiveness of public subjective rights depends not only on their formal granting to an individual, but also on the quality of substantive, procedural and institutional norms that enable the exercise of these rights and ensure their effective implementation.

Keywords: effective public subjective rights, good legal regulations, administrative law

Bibliografia / References

- Aksjologia prawa administracyjnego*, t. 1 i 2, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017
- Bąkowski T., *Niedoskonałości legislacji administracyjnej (przykłady, konsekwencje, źródła i poszukiwanie sposobu sanacji* [w:] *Prawo administracyjne dziś i jutro*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2018
- Błaś A., *Wprowadzenie* [w:] *Pewność sytuacji prawnej jednostki w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2012
- Błaś A., Boć, J. *Publiczne prawa podmiotowe* [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2007
- Boć J., *Publiczne prawo podmiotowe* [w:] *Prawniczy słownik wyrazów trudnych*, red. J. Boć, Wrocław 2005
- Czech E.K., *Publiczne prawa podmiotowe do środowiska podmiotów korzystających ze środowiska*, Białystok 2021
- Czech E.K., *Publiczne prawa podmiotowe przedsiębiorców do korzystania ze środowiska, w tym do korzystania z przyrody*, „Prawo i Więź” nr 2021/1
- Dziedziczak W., *O dobrym prawie*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Ius. Sectio G” 2018/65(2)
- Jakimowicz W., *Publiczne prawa podmiotowe*, Kraków 2002
- Jakość prawa administracyjnego*, t. 1, red. D.R. Kijowski, A. Miruć, A. Suławko-Karetko, Warszawa 2012
- Kaźmierczyk S., *O trzech aspektach jakości prawa*, „Studia z Polityki Społecznej” 2015/1(5)
- Kmiecik Z., *Skuteczność regulacji administracyjnoprawnej*, Łódź 1994
- Kunicka-Michalska B., *Podstawowe wady naszego prawa* [w:] *Jakość prawa*, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 1996
- Lemańska J., *Niepewność prawa administracyjnego* [w:] *Niepewność sytuacji prawnej jednostki w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2014
- Longchamps F., *Z problemów poznania prawa*, Wrocław 1968
- Łętowska E., Łętowski J., *Prawo w systemie funkcjonowania państwa* [w:] *Jakość prawa*, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 1996

- Niżnik Dobosz I., *Niepewność prawa administracyjnego* [w:] *Niepewność sytuacji prawnej jednostki w prawie administracyjnym*, red. A. Błaś, Warszawa 2014
- Parchomiuk J., *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*, Warszawa 2018
- Safjan M., *Przedmowa* [w:] R. Tokarczyk, *Etyka prawnicza*, Warszawa 2005
- Smoktunowicz E., *Analogia w prawie administracyjnym*, Warszawa 1970
- Stahl M., *Publiczne prawo podmiotowe* [w:] *Prawo administracyjne pojęcia, instytucje zasady w teorii i orzecznictwie*, red. nauk. M. Stahl, Warszawa 2024
- Wartości w prawie administracyjnym*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2015
- Wróbel A., *Jurysdykcja sądów administracyjnych a europejska koncepcja sądu o pełnej jurysdykcji. Czas na zmiany?*, „Państwo i Prawo” 2025/2
- Wróbel A., *Prawa podmiotowe publiczne* [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 1, *Instytucje prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2013
- Zdyb M., *O problemach z prawem administracyjnym oraz niektórych węzłowych zagadnieniach tego prawa (kilka refleksji z teraźniejszej i przyszłej perspektywy)* [w:] *Prawo administracyjne dziś i jutro*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2018
- Zieliński A., *Pewność prawa* [w:] *Jakość prawa*, Warszawa 1996
- Zimmermann J., *Aksjomaty prawa administracyjnego*, Warszawa 2013
- Zimmermann J., *Przedmowa* [w:] W. Jakimowicz, *Publiczne prawa podmiotowe*, Kraków 2002